

Михайлик О. М.
*к.е.н., доцент, доцент кафедри фінансів та обліку
Міжнародний університет фінансів*

Манойленко Б. Г.
*магістрант кафедри фінансів та обліку
Міжнародний університет фінансів*

ФІНАНСОВЕ ДІАГНОСТУВАННЯ НЕПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ ТА ЗАГРОЗ БАНКРУТСТВА ПІДПРИЄМСТВА (НА ПРИКЛАДІ ПрАТ «ІМКК»)

В умовах постіндустріальних трансформацій однією з найважливіших є проблема неплатоспроможності і можливого банкрутства підприємств. В Україні досить велика кількість підприємств щороку проходить процедуру фінансового оздоровлення (санації), наслідком якої може бути їх ліквідація. Крім того, значна кількість підприємств знаходиться на межі платоспроможності і працює зі збитками, що може призвести до банкрутства в майбутньому. Банкрутство окремого суб'єкта господарювання має суттєві негативні наслідки на всіх рівнях економіки: на мікрорівні – для власників і робітників підприємства – через фінансові втрати; на мезорівні – для галузі, в якій працює підприємство; на макрорівні – для держави в цілому в зв'язку з порушенням макроекономічної рівноваги.

Фінансове діагностування неплатоспроможності підприємства неможливе без використання сучасних методів економіко-математичного моделювання та статистичного аналізу. Відтак, економіко-математичні методи представляють досить великий клас інструментів для аналізу причинно-наслідкових зв'язків (факторний аналіз, дисперсійний аналіз, регресійний аналіз, економетричні методи), класифікації та розпізнавання ситуації (кластерний та дискримінантний аналіз), пошуку оптимальних рішень, прогнозування впливу різних випадкових чинників та прогнозів на основі тенденцій (методи статистичного й імітаційного моделювання, методи прогнозування на основі часових рядів), методи аналізу переходу з одного стану системи в інший, методи таксономії або методи формування інтегральних показників.

Слід зазначити, що розроблені зарубіжні моделі діагностування загроз банкрутства не враховують весь спектр зовнішніх факторів ризику для української економіки, відповідно, для більш об'єктивної оцінки фінансового стану підприємства нами було відібрано такі вітчизняні методик, як: модель Терещенка О.О. [1], Матвійчука А.В. [2] та Гудзя Т.П. [3]. Відтак, Гудзь Т.П. [3] у своїй монографії «Система раннього виявлення та подолання фінансової кризи підприємств» довів, що використання в Україні розроблених зарубіжних методик є проблемним та не дає надійних результатів, а вітчизняний інструментарій є мало розвиненим. Науковцем розроблено ряд моделей, які орієнтовані на виявлення загрози банкрутства вітчизняних підприємств з урахуванням сучасних правових норм законодавства про банкрутство в Україні та показників фінансового стану підприємств, диференційованих за видом економічної діяльності. Тому, для нашого дослідження, надзвичайно важливим є побудова моделі з урахуванням специфіки діяльності підприємств переробної галузі.

Для досліджуваного підприємства – ПрАТ «Ічнянський молочно-консервний комбінат» важливою є не лише розробка й прийняття антикризових

управлінських рішень, але й оцінка доцільності та ефективності впровадження заходів стосовно попередження банкрутства.

Аналіз впливу окремо взятих показників фінансової стійкості дає змогу оцінити певні тенденції, що сформувалися внаслідок виробничої діяльності підприємства. Тому, на основі досліджених моделей, використовуючи дані кореляційно - регресійного аналізу, нами визначено вплив наступних факторів на фінансову стійкість та ймовірність банкрутства ПрАТ «Ічнянський молочно-консервний комбінат»: коефіцієнт мобільності власних оборотних коштів (x_1), коефіцієнт швидкої ліквідності (x_2), коефіцієнт рентабельності продажів (x_3), коефіцієнт кредиторської заборгованості (x_4), коефіцієнт структури джерел формування оборотних коштів (x_5), коефіцієнт автономії (x_6).

У таблиці 1 містяться зведені показники оцінки фінансового стану підприємства за 2013-2017 рр. для розрахунку кореляції та регресії.

Таблиця 1

Зведені дані для кореляційно-регресійного аналізу

Роки	коефіцієнт маневреності власних оборотних коштів	коефіцієнт швидкої ліквідності	коефіцієнт рентабельності продажів	коефіцієнт кредиторської заборгованості	коефіцієнт структури джерел формування оборотних коштів	коефіцієнт автономії	коефіцієнт забезпеченості власним капіталом
	x_1	x_2	x_3	x_4	x_5	x_6	y
2013	0,004	0,91	0,05	5,49	0,11	0,44	0,01
2014	-0,23	0,9	0,06	4,1	-0,15	0,34	-0,01
2015	-0,54	0,92	0,03	3,38	-0,3	0,25	-0,02
2016	-0,02	0,75	-6,34	4,56	-0,3	0,19	-0,06
2017	-0,01	0,53	-6,56	6,64	-0,93	0,09	-0,3

Для визначення наявності та щільності зв'язку між показниками проаналізовано кореляційну залежність факторів. На основі вхідних даних ПрАТ «Ічнянський молочно-консервний комбінат» розраховано коефіцієнти кореляції та побудовано кореляційну матрицю (див. табл. 2).

Таблиця 2

Кореляційна матриця показників

	x_1	x_2	x_3	x_4	x_5	x_6	y
x_1	1						
x_2	-0,52514	1					
x_3	-0,56189	0,894079	1				
x_4	0,797441	-0,76653	-0,56358	1			
x_5	-0,10537	0,899191	0,730725	-0,50448	1		
x_6	-0,06024	0,842589	0,832699	-0,3132	0,934972	1	
y	-0,36545	0,966341	0,760962	-0,74322	0,952186	0,831108	1

Аналіз кореляційної матриці засвідчив наявність щільного кореляційного зв'язку ($|r| > 0,8$) між факторними показниками: коефіцієнт швидкої ліквідності (x_2), коефіцієнт рентабельності продажів (x_3), коефіцієнт структури джерел формування оборотних коштів (x_5), коефіцієнт автономії (x_6).

В зв'язку з тим, що відбір факторних показників до регресійної моделі обираємо за процедурою пошагової регресії, яка складається з послідовного включення факторів в рівняння регресії з перевіркою значимості, багатфакторна

регресійна модель матиме вигляд (1):

$$y = -2,23 + 1,9 \cdot x_2 - 0,06 \cdot x_3 - 0,48 \cdot x_5 + 1,28 \cdot x_6, \quad (1)$$

де y – коефіцієнт забезпеченості власним капіталом, %; x_2 – коефіцієнт швидкої ліквідності, %; x_3 – коефіцієнт рентабельності продажів, %; x_5 – коефіцієнт структури джерел формування оборотних коштів, %; x_6 – коефіцієнт автономії, %.

Порівняємо теоретично отриманий за побудованою багатофакторною регресійною моделлю (1) результативний показник з фактичними даними, отриманими з офіційних джерел (див. табл. 3 та рис. 1).

Таблиця 3

Результати порівняння отриманих теоретичних значень коефіцієнта забезпеченості власним капіталом підприємства з фактичними

Роки	Фактичні значення	Теоретичні значення	Варіація
2013	0,01	0,01	0
2014	-0,01	-0,02	-0,01
2015	-0,02	-0,02	0
2016	-0,06	-0,04	-0,02
2017	-0,3	-0,27	-0,03

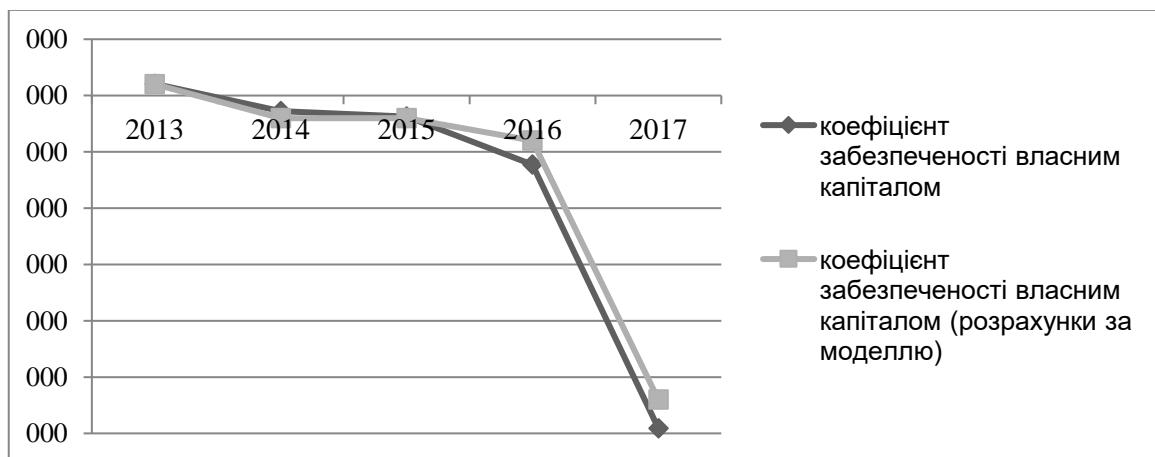

Рис. 1. Графічне зображення результатів порівняння отриманих теоретичних значень з фактичними

Отже, за результатами регресійного аналізу побудовано багатофакторну регресійну модель оцінки фінансової стійкості та ймовірності настання банкрутства для ПрАТ «Ічнянський молочно-консервний комбінат».

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

- [1] Терещенко, О. *Антикризове фінансове управління на підприємстві*. Київ, Україна: КНЕУ, 2008.
- [2] Матвійчук, А., «Моделювання фінансової стійкості підприємств із застосуванням теорій нечіткої логіки, нейронних мереж і дискримінантного аналізу», *Вісник НАН України*, №9, с.24–46, 2010.
- [3] Гудзь, Т. *Система раннього виявлення та подолання фінансової кризи підприємств*. Полтава, Україна: РВЦ ПУСКУ, 2007.